

tudi vzrok, da je delo tega, sicer v duhu nemške romantike vzgojenega umetnika, popolnoma različno od nemških vzporednih pojavov, Schwinda in Richterja, in ga moramo smatrati za res češko-nacionalno.

Žakavčeva knjiga je pisana s tako prisrčnostjo, kakor se redko najde pri delih, ki niso samo literarna in ki obenem računajo na znanstveno temeljitost. Oprema je razkošna, izvedba zgledna. Knjiga, ki nam ne kaže Mánesa samo kot umetnika, ampak v prvi vrsti kot soustvaritelja slovanske kulturne zavesti med Čehi, je zanimiva za vsakega Slovana sploh, ker nam na živem, bogatem primeru osvetljuje problem nacionalizma umetnosti. V svojih formalnih sredstvih, prevzeta od drugorodne kulture, je Mánesova umetnost po besedah pisateljevih tako prožeta z vtisi iz življenja češkega kmeta onega dela Češkoslovaške, ki je najbolj oddaljena od Nemcev, da za to ne najdemo tako popolne primere pri nobenem drugem narodu.

Prvi zvezek Díla J. M. je obdelal A. Matějček pod naslovom Národní písně. Frst.

Elementi slikarske umetnosti. Pod tem naslovom je priobčil L. J. v Vijencu, II. 1., št. 4., str. 135 sl., nekaj zanimivih misli. Osnovna misel njegovih izvajanj se glasi, ako sta glavna faktorja, barva in ton, na kaki sliki harmonirana tako, da slika vzbudi v nas estetski užitek, je dotično delo umetniško brez ozira na to, kaj predstavlja. Za to predlaga pisatelj izraz absolutna umetniška forma. Bistvo in najtežje v slikarski umetnosti je po njem ustvaritev prostora in forme na ravni ploskvi v estetski harmoniji. Edina prava vrednost slike je v njeni absolutni formi; motiv, ideja, realistična podobnost so nebistvene reči. Število slikarjev umetnikov je majhno, kakor je majhno število ljudi z razvitim estetskim čutom. Potrebo po nji pa čuti velik del ljudi. Ker je estetski nedorasel, zahteva od slikarjev le reprodukcije življenja; inteligenca v ti množici pa tudi idej in romantičnih dogodkov, kar je še slabše od preproste reprodukcije življenja. Po pisateljevem mnenju gre pot današnje in bodoče slikarske umetnosti v tile smeri: kino bo v najkrajšem času zadovoljil potrebi mase po reprodukciji življenja, prav gotovo vsaj onega dela, ki zahteva romantične vsebine in ideje. Logična posledica bo propad one množice slikarjev, ki se bavijo s slikarstvom brez umetniških namenov. Kajti za maso je cenejša vstopnica v kino kot oljnata slika, razen tega ji nudi kino več. En del slikarjev neumetnikov bo torej propadel, drugega bo pogoltnil kino v vlogi režiserjev in in scenatorjev. Ti ne izgube nič, ker le izpremene ali pravzaprav samo modernizirajo tehniko svoje reprodukcije. Tretji del bo pa zaposlila industrija in trgovina kot risarje reklam, plakatov itd. Diletantizem bo životaril samo še po provincijalnih zakotjih, obdržal pa se bo le majhen procent slikarjev umetnikov s pravim čutom za absolutno umetniško formo.

Izvajanja članka so zanimiva, ker podajajo več ali manj teorijo modernih stremljenj v slikarstvu, vsaj kakor jih predstavljajo mladi Hrvatje (Trepše, Gecan, Uzelac in pod.). Frst.

Almanach Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně. 1922—1923. Uredila Fr. Hoplíček in dr. O. Koblížek. Olomuc, 1923. Namesto Uměleckega lista so začeli moravski umetniki izdajati ta Almanah, ki bo izhajal vsako leto za božič.

Lanski Almanah, ki je zgledno tiskarsko delo, obsega v glavnem delu reprodukcije, v drugem, manjšem, pa par kratkih spisov, nanašajočih se na Umetnost nekdanj in danes, kjer skuša Koblížek opravičiti moravsko umetniško šolo v nasprotju s kaosom sedanjih stremljenj kot realistično, ki je s to potezo obdržala tudi gotove črte monumentalnosti. Poudarja važnost dela za umetnike, ker se bo le tako umetnost osvobodila premnoge navlake, ki jo ustvarjajo ljudje, ki po ti strani niso dosti pripravljeni. Eden člankov je posvečen St. Lolku, eden Jano Köhlerju, eden pa Františku Uprki, kiparju, bratu znanega slikarja. Prav zanimive so B. Jaroněkove Misli in skušnje lesorezčeve. V zadnjem članku »Delo in umetnost« se Koblížek zopet vrača k temu vprašanju in poudarja, da ima umetniško delo dva glavna znaka: individualno fantazijo in občutek stvariteljske radosti. Zahteva, da se umetnost povrne k solidnemu in vestnemu delu, k pristnosti materiala in k obdelavi, ki odgovarja njegovemu značaju.

Delo je čar, ki veže umetnost na človeško družbo. Delo je socialen proces in tako činitelj, ustvarjajoč razvoj človeške družbe. Zato postavlja nazadnje kot aksiom trditev: Umetnost, ki nima sociološke cene, ki stoji torej izven socialnega procesa razvoja družbe, je slaba. — V reprodukcijem delu so zastopani: St. Lolek, Joža Uprka, R. Havelka, J. Obrovský, Fr. Ondrúšek, H. Václavek, Fr. Hoplíček, M. Benka, C. Jančálek, O. Lasák, A. Mervart, E. Kopřiva, Fr. Rek, A. Zapletal, Fr. Uprka, J. Pelikán, J. Krepčík, J. Žák, V. Držkovic, P. Pištělka, B. Jaroněk, J. Votruba, K. Nemeč in J. Köhler. Frst.

